

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Draugai iš kultūros pasaulio

Tautos laisvės kovoje neabejotinai lemtingiausias ir didžiausias veiksnys yra pati lietuvių tauta, o, paskirai imant, ir kiekvienas lietuvis. Tačiau aišku kaip dieną, kad pastangose atgauti išplėstą laisvę būtinai mums reikalingi ir kitataučiai laisvės kovos draugai. Ypač tie, kurie nuoširdžiai supranta mūsų siekimus, kurie, būdami pilietine ar intelektualine prasme neeiliniai, dabar, o dar labiau ateityje, gali būti reikšmingi ir nepamainomi lietuvių tautos laisvės siekimo talkininkai.

Negalėtume sakyti, kad mes tokių ištikimų bičiulių kitose tautose neturėtume. Turime jų apšiai visame laisvajame pasauly, turime ir bendro likimo ištiktuose pavergtuosiuose. Netrūksta lietuvių tautai draugų ypač tuose kraštuose, kur yra kaip tik didesnės ir politiniai bei kultūriniai pajėgesnės lietuvių išeivių bei tremtinių kolonijos.

Tik ligi šiol draugų savo tautai rinkimas mūsų vis buvo sukamas grynai politinio sektoriaus kryptimi. Šitai metai po metų labai akivaizdžiai regime ir Vasario 16 dienos minėjimuose. Beveik kaip neginčytina taisyklė priimta, kad į šiuos minėjimus truks laikys, nesigailint net ir didžiausių pastangų, stengiamasi atsigabenti mus priglaudusios valstybės senatorius, kongresmanus ar šiaip politines bei administracines pareigas einančius to ar kito krašto piliečius. Ir tai, žinoma, nėra bloga. Ir nesakome, kad toliau šito nereikėtų daryti. Tačiau taipgi manytume, kad ribotis vien tik šulais bei administraciniais pareigūnais, ieškant lietuvių tautai kovos draugų, būtų per daug siaura, per daug vienašališka, net per daug netikra ilgesnio laiko perspektyvoje.

efoto.lt nuotr.

Nenusigręžiant ir toliau nuo talkininkų ir bičiulių politiniame sektoriuje, vis dėlto yra pats laikas suaktyvinti savo tautai draugų ieškojimą ir laisvojo pasaulio kultūrinio gyvenimo tėkmėje. Tokie mūsų laisvės kovos talkininkai iš kultūrinio sektoriaus ne vienu atveju gali būti net kur kas tikresnis pinigas už staigiai žvaigždėmis blykstelėjusius politikierius.

Lietuvių tautos draugas rašytojas, muzikas, menininkas, mąstytojas ar šiaip kurios nors srities mokslininkas, jeigu jau tampa mūsų draugu, tai dažnai be jokių kitokių išskaičiavimų, o vien tik žmogiško nuoširdumo, žmogiškos jausmo šilumos ir bendro kūrybinio saito ir kūrybinio smalsumo vedinas. Šito sektoriaus žmonių mums parodyta draugystė ir tos draugystės išdava yra dar ir tuo mums be galo reikšminga, kad ji nesibaigia tiek vieneriais ar dvejais metais, nesibaigia kuria nors ribota vienokio ar kitokio pareigūno kadencija. Jeigu jau mes laimėjome savo tautos draugo tą ar kitą amerikietį, anglą, vokiečių ar prancūzą rašytoją, tai tos draugystės reikšmės ir laikas nepriklauso nuo jokių rinkimų, nuo jokių valdžių, nesgi rašytojas neišrenkamas ir nepaskiriamas, o visam savo amžiui talentu apdovanotas. Jis savo įtaka galbūt net tolygio didėjas, jis mūsų tautos draugas ligi karsto lentos. Lygiai tas pat būtų pasakytina ir apie muzikus, menininkus, mokslininkus ir aplamai įvairių sričių kultūrininkus.

O ir šitokių nevienadienių, tačiau pasaulio krypties lėmimo gal dar daugiau reiškiančių negu akivaizdi politika, ar tokių savo tautų draugų ir jos laisvės kovų talkininkų mes pakankamai ieškome, ar juos stengiamės atkviesti į vien politika persūdytus mūsų Vasario 16-tos minėjimus?

Nebloga, kad pajėgiame į minėjimus patraukti senatorius, kongresmanus ir burmistrus. Bet vien jų toliau negali pakakti. Reikia pagaliau mums suprasti, kad privalome reprezentuoti ne vien tik kaip politiniai, bet ir kultūriniai subrendusi tauta. Nesusiaurėkime vien tik į valstybininkus ir politikus. Buvimas vien tik valstybininkais ir administratoriais praeities šimtmečius mums jau daug pakenkė. Dabar pats laikas šalia to tapti ir kultūrininkais, pats laikas ieškoti sau draugų ne vien tarp politikų, bet ir tarp kultūrininkų. O Vasario šešioliktoji šitai ir įpareigoja, ir sudaro gražių progų.

Kazys Bradūnas
Draugo laikraščio priedas Mokslas, menas, literatūra, 1966 02 12

Pėdos arimuos

Aš, pravertęs dobilienos pluta,
Tūkstančius pėdų po ja randu –
Kiekvienoj vagoj senolių būta,
Neišplovė jų nei laikas, nei vanduo.

Ir tėvai, jom eidami, neklydo,
Nepaklydo tarpe džiaugsmo ir kančių.
O dabar ir aš savąsias pėdas –
Ainių kelrodį velėna užverčiu.

Kazys Bradūnas

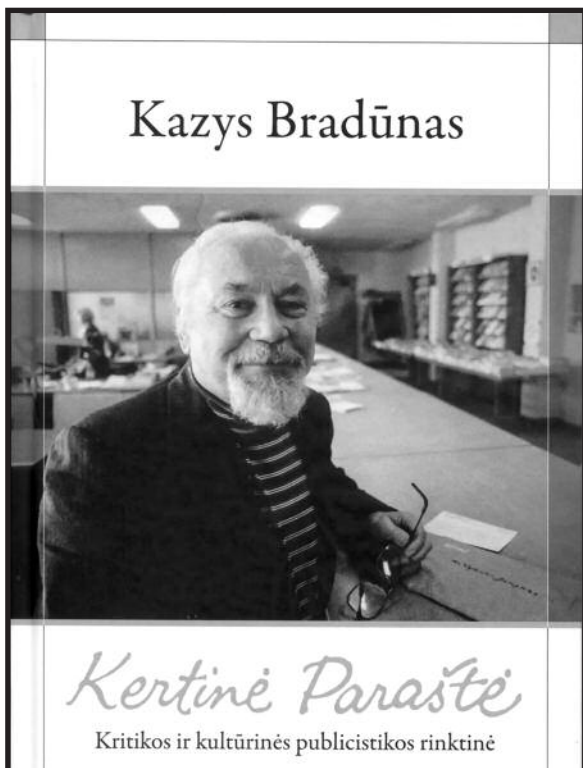
SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. suteikė 10 000 Eur paramą šeštadieniniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuvių puoselėjimas pasaulyje“

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Kazys Bradūnas. Draugai iš kultūros pasaulio • 2-as psl. Gediminas Mikelaitis. Nepoeto Kazio Bradūno nauja knyga • 3-as psl. Kazys Bradūnas. Idilės • 4-as psl. Astrida Petraitytė. Dingusio pasaulio liudytojai • 5-as psl. Paliko savo meną, kuriuo dar ilgai džiaugsimės. Vainiaus Aleksos atsiminimai apie a. a. Petrą Aleksą • 6-as psl. Henrikas Algis Čigriejus. Pavėlavę. Apsakymas • 7-as psl. Ieva Marija Mendeikaitė. „Abudu“ – dainos iš sapnų • 8-as psl. Kultūros kronika

Kitame numeryje: M. K. Čiurlionio muziejuje – liaudies meno perlai • V. Bagdonavičiaus ir A. Martišiūtės-Linartienės monografija „Vydūnas“

Kazys Bradūnas. Kertinė paraštė. Kritikos ir kultūrinės publicistikos rinktinė. – Vilnius, LLTI, 2017

Knygos pristatymas š. m. balandžio 23 d. Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje. Iš kairės: Dalia Cidzikaitė, Darius Kuolys, Elena Bradūnaitė-Aglinskienė, Gediminas Mikelaitys ir Renata Šerelytė

Nepoeto Kazio Bradūno nauja knyga

Gediminas Mikelaitys

Neseniai Vilniuje išleista Kazio Bradūno straipsnių ir rašinių rinktinė „Kazys Bradūnas. Kertinė paraštė: kritikos ir kultūrinės publicistikos rinktinė“ (sudarė Gediminas Mikelaitys, išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 326 p.) atskleidžia mažai žinomą jo literatūros, dailės, kultūros kritiką, jo, kaip redaktoriaus, darbus. K. Bradūno kritikos rašinius galima suskirstyti į tokias temines grupes: 1) literatūros kritika; 2) dailės kritika ir dailės gyvenimo vertinimas: parodų, dailininkų kūrybos recenzijos; 3) kultūrinio gyvenimo apžvalgos ir analizė; 4) sovietų pavergtos kultūros spaudos Lietuvoje demaskavimas.

Išėjimo autoriai Kęstutis Keblys, Vladas Kulbokas yra aprašę K. Bradūno nepoeto veiklą, pastebėję, kad jis yra daugiau negu poetas. Iš tikrųjų nepoetas Bradūnas buvo redaktorius, publicistas, kultūrinio gyvenimo plotų puoselėtojas, kultūrinių renginių organizatorius, dailės kritikas, literatūrinio prieauglio skatintojas. K. Bradūno kultūrinės kritikos rašinius daugiausia sudaro jo, kaip „Draugo“ kultūrinio priedo redaktoriaus (1961–1982), vedamieji, skelbti rubrikoje „Kertinė paraštė“. Iškalbingi jo rašinių pavadinimai: „Gyvoji Lietuva, bet ne rezervatas“, „Atsukime laikrodžius, bet ne atsukime laiką“, „Ar Leninas jau ir lietuvių literatūros klasikas“, „Okupuotos Lietuvos literatūros kritika prieš partijos „grand jury“, „Atominis kultūrinės energijos uranas“, „Kas integruoja, o kas meluoja“. Įdomūs ir aktualūs spaudoje pasklidę jo įžvalgūs literatūros, meno ir kultūros kritikos rašiniai, knygų vertinimai, pokalbiai beveik su visais žymiausiais išėjimo menininkais, mokslininkais bei visuomenininkais.

Kai 1962 m. K. Bradūnas paklausė Juozo Girniaus, koks yra Lietuvių kultūros kongreso pagrindinis tikslas, šis atsakė: „klausiate to, ko arba nėra nė ko klausti, arba to, ką atsakyti yra nebe mano galioj. Kongreso pagrindinis tikslas yra tas pats kaip ir visų mūsų lietuviškų pastangų. Visi jį žinome: lietuviškosios gyvybės kūrybinis išsiskleidimas.“

K. Bradūnui lietuvių literatūros raida ir jos išsiskleidimas atrodė viena tragiškiausių istorijoje. Nepaisant okupacijos kirvių, jis dažnai stebėdavo si lietuvių literatūros gajumą ir kūrybingumą. Šalia žemdirbiškos dvasios ir valstybingumo, K. Bradūnui lietuviškumo išlikimo garantas yra tautos kūrybiškumas. Jis tikėjo, kad poetas gali apdainuoti visą žmogaus siaubą ir neviltį ir kartu išlikimo stiprybę.

Poezijos dienomis (kurias poetas organizavo

nuo 1976 m.) Jaunimo centro kavinėje Čikagoje K. Bradūnas siekė palaikyti išėjimo lietuvių kultūrinį dėmesį ir lygį. Poezija kaip tik telkianti kultūringą ir sąmoningai gyvą visuomenę. Jis ypač daug dėmesio skyrė modernumo ir madingumo santykiui poezijoje. Kiekvieną savo laiko poeziją laikė modernia, jei tik ji yra meniška.

Poetas poeziją laikė amžina ir jauna kaip žmonių kultūros dalimi. Poeziją jis iškėlė kaip žmogaus dieviškosios dvasios kūrybą, ankstesnę už bet kokią raštą. Nekasdieniškas, nesavanaudiškas, nuo visų tikrovės apnašų nuvalytas poezijos žodis esąs kaip „dvasinis penicilinas, pravalantis visas užterštas egzistencijos ląsteles“. Gaivinantis poezijos žodis yra sakralinis, apeiginis. Poezija pakelianti žodį į pirmapradę būtį, į dieviškąją žodžio egzistenciją. Su tokiu „žodžio pakylėjimu ir žmogus pajunta savo egzistencijos išskirtinę situaciją, savo kūrybinių galių didybę“. Dėl to poezija tebėra ne tik asmenišką asmens kūrybingumo, ne tik tautos charakterio atspindys, bet ir tautos istorinio kelio lėmėja. K. Bradūnas tvirtino, kad tautinę vienybę sutvirtina kultūrinė vienybė. Būtent kultūra įtraukia tautas į istoriją, o kurdama kultūrą tauta vykdo savo pašaukimą.

Dar būdamas studentas K. Bradūnas buvo labai susižavėjęs tuo metu jaunųjų lietuvių grafikų kūryba. Viktoro Petravičiaus, Telesforo Valiaus, Pauliaus Augiaus darbai savitu naujumu, atrodė, atskleidžia lietuviškumo gelmes. Būsimasis poetas su kitais lituanistais dažnai diskutuodavo, kaip lietuvių poeziją padaryti tokią, koks yra šių grafikų meninis lygis. Svarstydamas, kad poezijos naujumas turi kaip tik pasireikšti lig šiol dar neišbandytą liau-

diškos formos ir liaudiškos minties bei filosofijos gelmė, nauja poezija atrodė turi būti arti lietuviškos žemės mistikos, atėjusios per kartų kartas ligi šių modernių laikų. Kūrybos kelrodis atrodė kaimietiškos ir liaudiškos tradicijos, žmogaus ir žemės motyvo jungimas su individualios kūrybos plotme.

Vėliau išėjimoje K. Bradūnas ne kartą įžvalgiai ir vaizdingai atskleidė lietuvių dailininkų, ypač grafikų, savitumą bei tautiškumą (poetiškai skamba jo straipsnių apie dailininkus pavadinimai: „Dailininkas žaliomis akimis“ – apie V. Vizgirdą; „Aksominių gelmių dailininkas“ – apie V. Žilį; „Žėruojanti ugnis juodose anglyse“ – apie T. Valių). Jų kūryboje poetas atseka modernų tautinės tapatybės kelią – pagoniškųjų ir krikščioniškųjų lietuvių tautos keldų originalią sintezę. Poetas stebėjosi jų kūrybos individualumu: „Petravičius žavėjo mus savo kūdiškiuoju lietuviško pasaulio supratimu, Augius stebino lietuviškosios buities pasakiška stilizacija, Valius tragiškuoju savojo krašto žmogaus suvokimu, o Ratas stebino linijos ir dėmės taupumu ir elegantišku, net matematišku jų paskirstymu raizininio kompozicijoje“.

Poetas kaip akylos menotyrininkas preciziniu vaizdu nupiešia ir dailininkų estetinę vertę. Pavyzdžiui, nusako dailininkės Zitės Sodeikienės siurrealistinės kūrybos filosofinę ir sociologinę mąstyseną. „Ji savo mintimis kartais, atrodo, nori labiau pačiuoti žiūrovą negu savo linija ar spalva“. Dailininkės rūpestį žemės civilizacija stengiasi pavaizduoti gana makabriškai, su tragikomiška šypsena, sarkazmu bei satyra.

Nukelta į 3 psl.

Iš kairės: Elena Bradūnaitė-Aglinskienė ir knygos sudarytojas Gediminas Mikelaitys

Atkelta iš 2 psl.

Svarbiausias kūrėjo vertinimo kriterijus K. Bradūnui – gebėjimas kurti autentiška savo dvasios kalba. K. Bradūnas ieškojo naujų kūrybos prošvaisčių, stengėsi pritraukti meno ir mokslo jėgas, globojo jaunos talentus, stengėsi gražinti iš-eivijos bendruomenei aukštesnį kultūrinį interesą, sustabdyti jos nukultūrėjimą. Jis nuolat rūpinosi lietuvių iš-eivijų (laisvojo pasaulio lietuvių) kultūrinės tautinės savimonės brandinimu. Svarbią vietą joje užėmė politinės nepriklausomybės idėja. Bet ji galinti būti gyva tik tol, kol neužmiršta tautos kultūrinė praeitis, kol išlieka kūrybinis išpareigojimas ir bei kultūros atnaujinimo būtinybė.

K. Bradūnas peikė vadinamųjų „masininkų ir individualistų“ susidūrimus iš-eivijos visuomenėje ir lietuviškos veiklos susiaurinimą. Pirmieji Lietuvos gyvybę stengėsi palaikyti masiniais renginiais, gatvių demonstracijomis, kongresais, šokių šventėmis ir kitomis panašiomis priemonėmis. Užkietėję individualistai tautiškumo išlaikymą regėjo tik kūrybinėje srityje.

Poetas stengėsi ir formuoti tautinę tapatybę, ir kartu kelti tenykštės visuomenės intelektualinį lygį. K. Bradūnas suprato, kad mažai tautai išlikti ir palenkti pasaulio nuomonę savo naudai tegalima labiausiai tik senovės Graikijai būdingomis savybėmis, „pasižyminčiomis kultūriniu šviesumu, kūrybiniu vitališkumu ir originaliu įnašu bendran žmoni-jos dvasinių lobių aruodan“. Panašiomis savybėmis tikrą in-teligentą apibūdino S. Šalkauskis, o vėliau iš-eivijoje ir J. Gir-nius.

Antra vertus, poetas kritikavo taip pat iš-eivijos kultūri-ninkų patetišką retoriką: įsikalbėtą neklaidingumą, tariamą kūrybinį nepralenkiamumą, vartojamą kartais vien aukš-čiausių laipsnių pagyrų žodyną. „Pagyrų puodo tada verdama tokia košė, kurios prisivalgę rašytojai, muzikai, dailininkai, mokslininkai ir įvairių kultūrinių parengimų organizatoriai suserga sunkiai pagydoma savęs pervertinimo liga, kuriai veikiant, atsiranda dvasinis tingumas, prarandamas apeti-tas pasitempti, netenkama realybės pajautimo. O tai jau nuo-stolis visam mūsų kultūriniam gyvenimui“. K. Bradūnas ati-džiai sekė visą iš-eivijos ir Lietuvos spaudą. Ją reikliai ver-tino, iškeldavo pozityvius dalykus, kartais kritikuodavo pa-sitelkdamas ir ironiją. Pavyzdžiui, apie „Metmenų“ žurna-lą 1963 m. jis ironiškai rašė: „Tas ieškojimas daromas savo-tiška dogma. Pagaliau kūrybinis ieškojimas argi tebėra tik vienu „Metmenų“ atradimas.? Argi be „Metmenų“ niekas ki-tas neieško ir neieškojo? Argi visi žmonijos ligšioliniai priešmetmeniški kultūriniai laimėjimai pasiekti tiktai gul-int ir miegant?“.

Prarastą politinę nepriklausomybę tauta gali atgauti, jei dvasioje bus išsaugota kūrybinė laisvė, jei tautos balsas ne-nutils kultūroje. Stengdamasis pabudinti lietuvių kultūrinį interesą, jis lietuvių pastangas paradoksaliai palygina su so-vietų okupantų pavergimo priemonėmis. „Šitai puikiai su-prato caristinė Rusija, uždrausdama mums spaudą, šitai taip-gi supranta ir bolševikinė Rusija, dar baisiau terorizuodama raštui pasišventusią žmogaus dvasią. Bet ar suprantame mes? Ar skiriame laisvoje širdyje subrendusiai savo literatūrai dė-mesio tiek, kiek jai skiria okupantas, stengdamasis ją pavergti ir sutraiškyti?“. Kultūros istorijoje išliekantys kūriniai kada nors pasieks Lietuvą ir tokiu būdu dės pamatus naujai nepriklausomybei.

K. Bradūnas iš-eivijoje buvo vienas iš kultūrininkų, dau-giausia analizavęs sovietinę vergiją Lietuvoje: nuolat fiksa-vo okupantų veiksmus ir apie juos spaudoje pranešdavo lais-vajam pasauliui. Jis atskleisdavo kūrybos prievartavimą, de-maskuodavo sovietinį melą, okupantų apgaule, Lietuvos kul-tūrinę baudžiavą. Poetas reikalavo nežudyti Mikalojaus Konstantino Čiurlionio, kai pasklinda informacija, kad jo pa-veikslai nerestauruojami ir nekonservuojami Lietuvoje. Jis parodo, kad lietuvių genijaus įtraukimas į rusų meno is-toriją yra gerai užmaskuotas akiplėšiškiausias vogimas, iš-duodantis „džengiskaniškas okupanto užmačias“, kai M. K. Čiurlionio sesers V. Čiurlionytės-Karužienės vardu savait-raštyje „Literatūra ir menas“ paskelbiamas straipsnis apie dailininko rusiškumą.

K. Bradūnas nevertino okupuotos Lietuvos kultūros pe-simistiškai. Pastebėdavo išliekančių, lietuvių tautinę tapa-tybę atspindžių kūrinių. Jo žodžiais, kol „doram maskviečiui Vilniaus kultūrinis gyvenimas yra kūrybinis pavyzdys“, tol Lietuvoje išliekanti ir tikrų kultūrinių prošvaisčių galimy-bė. Poetas nuolat ieškodavo pro partinį apynarsį prasprūs-tančių požeminės kūrybos rankraščių, ragino palaikyti lie-tuvių ryšius okupuotoje tėvynėje. Tik perspėdavo apie bū-tinybę „atsijoti lietuviškuosius kūrybos grūdus nuo priva-lomų maskoliškų pelų“.

K. Bradūnas ypač pabrėždavo: „Mums kaip tik reikėtų vie-ną kartą ir visiems laikams įsidėmėti, kad tautai pralaimė-jus kultūrinę kovą, ji pralaimi viską, laimėdama tik gražesnę ar menkesnę paminklą mirusių tautų kapinyne“. K. Bradū-no skelbto kultūrinio atsinaujinimo tikslas – ne tik išlaiky-ti, išsaugoti tradicinę kultūrą, bet prasiveržti iš vegetavimo ir sukurti išliekančios vertės darbus. □

A. Dargio nuotr.

KAZYS BRADŪNAS IDILĖS

Gana

Tik atlaidai, tik mažo kaimo šventės,
Tik mirusio kaimyno pakasynos.
Laukai sujudinti, dirvonai išpurenti,
Ir protėvių statyto namo sienos.

Praeina naktys. Rytas aušta...
Ar viso šito mudviem negana?..
Ant raustančiųjų debesėlių plausto
Atplaukia vėl miela, kukli diena.

Vasaros poilsis

Miegojau ramiai, be sapnų,
Rugiai vien šlamėjo šalia,
Nuplauti šiltų vandenų
Dirvonai kvepėjo žole.

Tik brinko sėkla želmenų,
Į sielą šaknis leisdama...
Liūliavo palaimos tvanu
Užmerktom akim žaluma.

Sekmadienis

Dalgiai sukabinti kiemo gluosny,
Guli plūgai patvorio žolėj,
Ir vilnijančių rugių bangose
Miega pasinėrusi griezėlė.

Begaliniame laukų tylėjime,
Rodos, klausosi visi namų kampai,
Kaip toli šventajam Pakylėjimui
Skambina varpai.

Vakaro maldoj

Kai vakaro maldoj prašau kasdienės duonos.
Užlieja sielą man javų laukai.
Rodos, einu einu alsuojančiais dirvonais,
Po kojų sklaidosi pavasario rūkai.

Atleiski, Viešpatie, kad šitą pilką taką,
Kad žemę taip svaiginančiai myliu,
Ir kad širdis Tau šitiek tepasakius,
Pavirto vėl arimų grumsteliu.

Dingusio pasaulio liudytojai

Astrida Petraitytė

Mažoji Lietuva/ Rytprūsiai/ Prūsija – tai persiklojantys, nors ir nesutampantys fenomenai, jau nugrimzdę į istorines gelmes (net ir mūsų oficialiai Mažąją Lietuvą įteisintas penktasis etnografinis regionas tik sąmoningomis gyventojų pastangomis gali silpnu aidu atkartoti prieškarinį Klaipėdos kraštą). Bet materialijų ženklų, iš kurių galime išskaityti ir dvasines nugrimzdusio pasaulio dimensijas, dar turime apščiai – pradedant Martyno Mažvydo Katekizmu, senosiomis Biblijomis, giesmynais, žodynais ir kita (dažniausiai) Karaliaučiuje leista literatūra, išlikusiomis bažnyčiomis ir raudonplyčiais statiniais, jų (o taip pat – dingusiųjų) atvaizdais nuotraukose, dailės kūriniuose ir baigiant – šiandienos menininkų atšaukomis, savomis interpretacijomis.

I. Nidos dailininkų kolonijos pristatymas Vilniuje

Pastaraisiais metais nuvykusi į Thomo Manno festivalį Nidon, turio progos pasigrožėti būtosios Nidos dailininkų kolonijos darbais – į festivalio programą vis įtraukiamas ir Aleksandro Popovo kolekcijos (jos dalies) pristatymas. Klaipėdė, buvęs jūrų kapitonas Popovas kartu su (matyt, savo įkurta) VŠĮ „Nidden“ aistringai kolekcionuoja šios nuo XIX a. pabaigos iki Antrojo pasaulinio karo gyvavusios rytprūsiečių dailininkų kolonijos darbus.

Gal parodą „Šviesa ir erdvė, vanduo ir saulė. Žvilgsnis į Nidos dailininkų koloniją“, surengtą Vilniuje, Vytauto Kasiulio dailės muziejuje, būčiau ir pražiopsojusi, bet akis užkliuvo už kvietimo į „ekskursiją“ po šią ekspoziciją.

Mus, keletą smalsuolių, gidė Justė, galima sakyti, palydėjo parodos kuratorės – Klaipėdos Prano Domšaičio galerijos vadovės Kristinos Jokubavičienės – nužymėta trajektorija. Per 80 parodos darbų, atrinktų iš pusantrų tūkstančio pasiekusios Popovo kolekcijos, atspindi tris Nidos dailininkų kolonijos gyvavimo etapus. O parodos *motto* regime išrašytą ant sienos – tai Wilhelmo von Humboldto žodžiai, pasakyti dar 1809 m.: „Kuršių nerija yra tokia savita, kad ją būtina reikia pamatyti – kaip Italiją ar Ispaniją, idant siela nestokotų nuostabaus grožio vaizdų“. Tad nenuostabu, kad dailininkai ne tik atrado šį kampelį, bet ir įkūrė čia savo vasaros sezono koloniją, žinia, – ne dykam grožėjimui ir poilsiavimui, o produktyviam darbui.

Štai kaip Nidos dailininkų kolonijos užuomazgą pristato parodos kuratorė: „Legendinė, nuolat pasakojama istorijos pradžia: Karaliaučiaus dailės akademijos absolventas Heinrichas Krügeris apie 1888 m. į Kuršių neriją pasikvietė Akademijoje dar besimokantį Ernstą Bischoffą-Culmą, o kiek vėliau – ir savo pusbrolių Eduardą Andersoną, tik pradėjusių tapybos studijas Karaliaučiuje. Keliavimai pėsčiomis nuo Rasytės iki Nidos jauniems menininkams paliko neišdildomą įspūdį.“* Taip ir užgimė tradicija dailininkams vasarai susiburti Nidoje, atkampiame, bet nuostabaus grožio žvejų kaimelyje. Atvykėliai dažniausiai vienaip ar kitaip buvo susiję su Karaliaučiaus dailės akademija – joje studijuojantys, studijavę, dėstantys (beje, šioje akademijoje jau XIX a. pabaigoje studijavo ir moterys); o ir kilimo, bent jau pradinio etapu, dauguma buvo

Nidos dailininkų kolonija pristatoma Vilniuje.

A. Petraitytės nuotr.

iš Rytprūsių. XIX a. pabaigoje Nida dar neprilygo šio Vokietijos pakraščio kurortams – Krantui ir Juodkrantei, bet gal tai dailininkų akyse buvo privalumas? Nuobodžiauti po dienos plenerų vis dėlto neteko – Hermannu Blode'is (perėmusio verslą iš savo tėvo) viešbutis veikė, svetingo šeimininko dėka tapdamas dailininkų gyvenimo centru; regis, vakarais viešbučio veranda-restoranas užėmė nuo svečių gausumos. Pasak mūsų gidės Justės, Blode'is buvo galima atsiskaityt ne tik pinigais, bet ir paveikslais; tad galiausiai čia sukaupė nemenka kolekcija (žuvusi Antrojo pasaulinio karo pabaigoje).

Pirmasis kolonijos etapas baigėsi sulig Pirmuoju pasauliniu karu, ne vieno dailininko ir gy-

Rudolfas Petereit. *Marių mergaitė*

venimą nutraukusiu (deja, ir aktyvaus jos nario Ernsto Bischoff-Culmo). O antrasis etapas užsiėmė ankstesniajam dar nepasibaigus – mat 1909 m. Nidoje pasirodė žinomas dailininkas ekspresionistas Maxas Pechsteinas, reikšminga Nidos dailininkų kolonijos figūra tapęs po Pirmojo pasaulinio karo, įvedęs ir nidiškiams naują kūrybos motyvą – nuogas žmonių figūras (parodoje regime tik jo grafikos darbų).

Nors gyvas ir intesyvus, antrasis periodas tebuvo trumpas – iki 1923-ųjų, t.y. Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos. Jei Rytprūsių dailininkų atvykimą Nidon šį istorinį aplinkybę ir sutrikdė, tai tik trumpam – regis, Karaliaučiaus akademijos auklėtiniai ir profesoriai (o ir tolimesnių Vokietijos vietovių atstovai) tęsė vasarojimo šiame žaviame gamtos kampelyje tradiciją, gal abejingai, o gai ir pikta ignoruodami pasikeitusią jo politinę priklausomybę. Kaip mūsų gidė Justė pažymėjo: dailininkų kolonija pagausėjo, Thomui Mannui Nidoje 1930 m. Nidoje pasistačius vasarnamį (1929-ųjų Nobelio premijos laureatas čia darbingai praleido porą vasarų – nacionalistams išgalėjus, jis išvyko iš Vokietijos, prieglobsčio, žinia, ne Lietuvoje ieškojo). Su pirmaisiais Lietuvos dailininkais, atvykusiais darbuotis Nidoje – pavyzdžiui, Antanu Žmuidzinavičiumi, vokiškoji, ilgamečių tradicijų kolonija jokių ryšių nepalaikė.

O tarp atvykstančiųjų vokiečių pasitaikė ir šaknis šiame krašte pamėginusių suleisti. Štai Carlus Knaufas 1931 m. pasistatė namą (tebestovintį ir šiandien, tik priklausantį kitiems šeiminiškams, niekuo su dailininku nesusijusiems). Ernstas Mollenhaueris tuoj po Pirmojo pasaulinio karo tapo Blode'is žentu, Nidoje ir įsikūrė, galiausiai perėmęs vadovavimą viešbučiui (su žmona ir dukra pasitraukė Antrojo pasaulinio karo pabaigoje). Beje, šios parodos plakatą puošia Mollenhauerio darbas „Balta saulė virš jūros“.

Gal būtų galima kalbėti apie ketvirtąją Nidos dailininkų kolonijos etapą, prasidėjusį 1939 m., t. y. Vokietijai „susigražinus“ Klaipėdos kraštą, bet tai nebūtų entuziastinga kalba: ne tik prasidėjęs karas sujaukė daugelio gyvenimus – nacionalsocialistinis režimas, diktuodamas savo taisykles ir menui, ne vieno dailininko kūrybą priskyrė „išsigimusiui“ menui, kuriam kelias viešumon buvo užkirstas. Ekspresionistai, jau vyravę tarp Nidos vasarotojų, taip pat tapo šiais „raupsuotaisiais“, štai Mollenhaueriui buvo uždrausta tapyti ir rengti parodas.

Parodoje, grožėdamiesi marių vandenį skrodžiančiomis burvaltėmis ir kitais ano krašto ir ano meto vaizdais, netikėtai aptinkame ir vieną kitą jau po Antrojo pasaulinio karo tapytą darbą. Tai vadinamieji „atsiminimų“ paveiksai – mat karo ir traukimosi nuo Raudonosios armijos suirutė pragaišino daug anų, nerūpestingų, dienų liudijimų. Štai Mollenhaueriui besitraukiant, buvo sunaikintas jo darbas prikrautas sunkvežimio... Matyt, Kuršių nerijos vaizdai daugelio atmintyje buvo dar gyvi, o netektis irgi tapo inspiracijos šaltiniu.

O mes Lietuvoje, pasak gidės Justės, rytprūsiečių dailininkų kolonija, jos darbas pradedame domėtis tik atkūrę Nepriklausomybę – sovietmečiu šis savitas fenomenas laikytas svetimu (ko gero, dėl savo vokiškumo ir priešišku). Daugiausia Nidos kolonijos – kurios dalyvių (nuolatinių ir atsitiktinių) įvairūs šaltiniai mini nuo 200 iki 400 – darbų yra sukaupę Liuneburgo Rytų Prūsijos muziejus, o mums telieka džiaugtis p. Popovo užsidegimu ir dosnumu, dalijantis savo sukauptais lobiais. Žinia, ne tiek daug šiame rytprūsiečių sambūryje būta pasaulinio garso vardų, tad ir dabartinėse kolekcijose sedevrų nėra gausu. (Štai, regis, pirmąkart mano akis užkliuvo už bendrapavardžio darbo: Rudolf Petereit, gimęs 1847 m. Karaliaučiuje, nežinia kada ir kur užbaigęs savo žemišką kelionę, reprezentuojamas paveikslu „Marių mergaitė“, kur mažutė figūrėlė nustelbia ant kranto bujojančią – vaizduotės? – medžiai.) Bet, greta estetinių įspūdžių, ir krašto realijų (gamtos, žmonių, jų veiklos ir pan.) liudijimai yra įgiję neįkainojamos vertės, o pats ilgamečio dailininkų sambūrio Nidoje fenomenas įrašytinas į mūsų kultūrinę istoriją.

Paroda, prasidėjusi kovą, veiks iki birželio 2 d.

* <https://www.ldm.lt/artejanti-paroda-sviesa-ir-erdve-vanduo-ir-saule-zvilgsnis-nidos-dailininku-kolonija-xix-pab-xx-p-tapyba-ir-grafika-aleksandro-popovo-klaipeda-rinkinio/>

Pabaiga kitame numeryje

PALIKO SAVO MENĄ, KURIUO DAR ILGAI DŽIAUGSIMĖS

Vainiaus Aleksos atsiminimai apie **a. a. Petrą Aleksą**

1964 m. Kaimynų vaikai Petro Aleksos pastatytame namuke

Kai augom, mūsų kiemas vaikams buvo rojus. Nors mažas, tipiškas Marquette parko rajono namo kiemelis, tėvo, kaip menininko, sugebėjimu ir kantrybės dėka tapo mažučiu Disney World. Jis pastatė mums namuką, dešimties pėdų žaislinę raketą ir smėlio dėžę, o vasarą – dar baseiną. Po to dar pradėjo projektuoti mums medinį traukinuką, kurį būtume galėję su dviračio pedalais varyti tarp mamos pasodintų serbentų, agrastų, gėlių ir jo pasodintos vyšnios ir egutės.

Nors iš pašaukimo buvo dailininkas, skulptorius, tačiau, kaip ir daugelis menininkų, turėjo dirbti kaip projektuotojas, kuris užtikrintų šeimos išlaikymui reikalingas pajamas. Vienu metu net dirbo kaip žaislų projektuotojas, padėjo sukurti žaidimus, gerai žinomus tų laikų amerikiečiams: Operation, Twister, Mouse-Trap, ir Tip-It. Atliekamam nuo darbo laiku padėda-

vo lietuviškoms jaunimo organizacijoms ir lituanistinėms mokykloms. Padėdavo visiems, kas paprašydavo – suprojektavo mokyklų metraščių viršelius, ženklus, logotipus, skulptūras. Pavyzdžiui, Rako stovykloje stovi 25 pėdų aukščio skulptūra, vaizduojanti skautų salią.

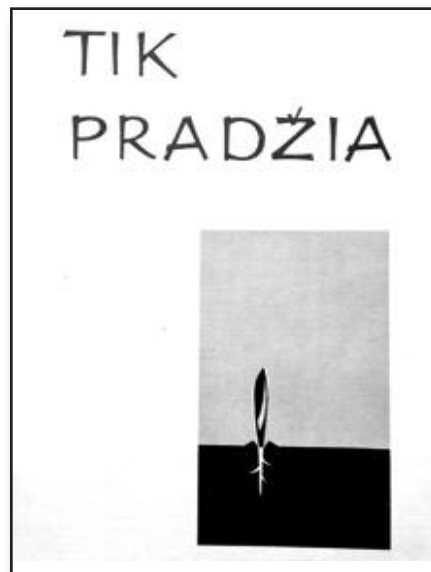
Paaugom, pasidarėm paaugliai ir tėvams rūpesčių padaugėjo. Tėvas nespėjo pastatyti traukinuko, bet pašventė savo kūrybingumą mums paremti, kol mes augom, darėm klaidas, pradėjom studijuoti. Jis minėdavo, kad pats užaugęs sunkiomis aplinkybėmis, anksti likęs našlaičiu, stengėsi suteikti vaikams viską, ką jis svajodavo turėti būdamas vaiku.

Iškilus jaunatviško gyvenimo problemoms, tėvas rodė mums, kaip jas išspręsti ramiai, draugiškai, apgalvotai. Net kai nusikaltome, pirma paklausdavo mūsų, kaip mes žiūrime į tą reikalą. Visuomet turėjo popieriaus ir pieštuką savo kišenėje ir kol kalbėdavom, piešdavo – padarydavo iš proble-

mos paveiksluką ar lentelę, kurią padėdavo mums spręsti. Išmokome nebijoti problemų ir bandėme žiūrėti į jas kaip į iššūkius, o ne sunkumus. O tėvas mums davė pavyzdį, kaip tą daryti savo gyvenimu.

O skulptūra buvo dar viena problema, kurią jam buvo įdomu išspręsti. Atsimenu, kai leidome savaitę vasarvietėje prie Michigano ežero, tėvas rado medžio gabalą, kuris pamažu atrado savo formą skulptūroje, pavadinta „Orbitas.“ Kūrybos procesas buvo lėtas. Ne tik rankų darbas. Protarpiais ilgai žiūrėdavo į pusiau baigtą kūrinį ir, galima sakyti, su juo bendravo - bandė žvelgti ne tik iš visų pusių, bet ir iš ateities perspektyvos ir meno kūrybinės vertės.

Kai jau patys kūrėm šeimas, jis niekad neatsisakydavo padėti - tai mums namą pataisyti, tai anūkams namų darbus ir projektus paruošti. Kartu kalė, drožė, dažė. Projektai buvo „sudečtingi“ - jei statė laivelį, tai laivelis turėjo plaukti, jei skobė gitarą, tai ji turėjo būti geresnė už nuperkamą. Man nuostabu, kaip jis rado laiko viskam. Visada buvo užsiėmęs prasmingai. Net

1966 m. Kristijono Donelaičio mokyklos metraščių viršelis

Maironio „Čičinską“ ir eiles žemaitiška tarme. Jo mėgstamiausias: „Sning drimb, didelės gabalas, kur jus dingsit pasidėsit, žemes vabala.“ Jam prie širdies buvo kalbos skambesys, bet taip pat nesvetimas žemaičio rūpestis gy-

1969 m. Dirbdamas prie pirmosios kiaušinio formos skulptūros

dabar žmonės pasako, kaip tėvas ir jiems padėdavo, kai reikėdavo; pagrojo akordeonu mokyklose tautiniams šokiams, patardavo, padėdavo kitiems dailininkams suruošti parodas, padaršindavo jaunuosius dailininkus tolimesnei kūrybai, darė plakatus lietuvių renginiams. Apsiimdavo daryti meno projektus, kurie reikalavo daug laiko ir viską atlikdavo savanoriškai, kaip ir daugelis tuometinių lietuvių visuomenės veikėjų.

Keletas jo įsimintinų projektavimo darbų – suprojektavo Čikagos ateitininkų studentų ir Detroito ateitininkų kuopos vėliavas, tautinių šokių grupės „Grandis“ ženklą. Mėgo vis ką naujo išmokyti. Kai baigia mokslus, perskaitė mano amerikiečio profesoriaus poeziją, kad galėtų jam sukurti tinkamesnį ekslibrį. Neseniai per šventes po pietų prie stalo su jau suaugusiu anūku inžinieriumi Mikučiu su malonumu sprendė, kaip geriausiai naudoti spyruoklę Mikučio darbovietės projekte.

Tėčio meilė tėvynei buvo išreikšta ne tik patarnavimais kitiems lietuviams, bet ir dainomis, eilėraščiais, prisiminimais. Kai buvom jauni, mėgdavo mus surikiuoti prie pianino ir dainuoti „Stoviu aš parimus.“ Per šventinius šeimos suėjimus paprašytas mie- lai sutikdavo padėkamuoti Donelaitį,

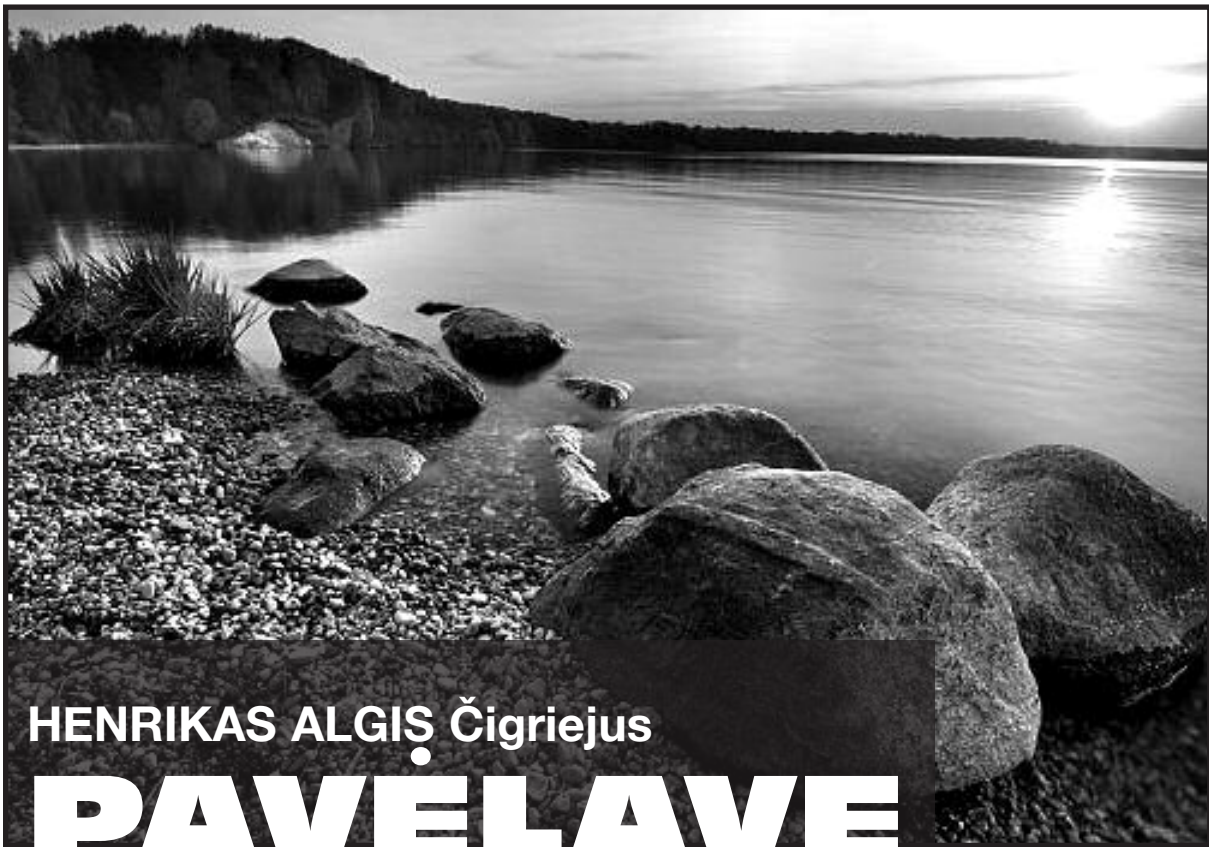
vūnijai, net vabalėliams. Galų gale šie žodžiai atspindėjo jo pasaulėžiūrą, kad nereik turtų ar toli keliauti, kad atrastum gyvenimo prasmę, kad ji arti mūsų, kad galim sukurti meno kūrinį iš daiktų, atrastų „alley“ už namo ir kad galim rasti džiaugsmą, suteikdami dėmesį ir meilę artimiesiems.

Daugiausiai anūakai mėgdavo pasakyti iš senelio prisiminimų – „pasaką“ apie karą, apie tai, kaip jis susipažino su savo žmoną ir pasipiršo jai, kaip teko gyventi Vokietijoje po karo, koks gyvenimas buvo jam augant. Mes, suaugusieji, pastebėjome, kad tie pasakojimai vis keitėsi, darėsi vis įdomesni, vis kūrybingesni. Mano vaikai žino, kad nereikėtų žaisti su fronte paliktais tankais, kaip galima iš kiaušės pūslės padaryti kamuolį, kaip hebrajų kalba buvo naudinga rašyti paslaptinius raščiukus. Taip pat pasakojo apie studijų dienas, kaip įvertino žmonos pasiaukojimą, kai ji dirbo tam, kad jis galėtų baigti universitetą, kaip sunku buvo nemokėti gerai angliškai, kaip kai kurie profesorai buvo geri ir suprantantys. Vienas, pvz., anglų kalbos egzaminą leido jam nupiešti paveikslus ir išreikšti jais tas mintis, kurių jis nemokėjo išreikšti anglų kalba.

Pabaiga kitame numeryje

1942 m. Ejučiuose. Aštuoniolikmetis Petras, grįžęs iš Kražių gimnazijos, šienauja

S. Panciriovo nuotr.

HENRIKAS ALGIŠ Čigriejus

PAVELAVE

Apsakymas

Fėleksis pavėlavo.

Stovėjo dabar toks suglumęs, žvilgčiodamas tai į juoda marška apdengtą jau tuščią pakylą, žvakidėse jau užgesintas žvakes, tuščias vazeles, išstumdytas kėdes, tai į šen ten ant grindų gulintį iš puokštės ar vainiko iškritusį lapelį ar žiedlapį, pagaliau į paties rankoje laikomas keturias tulpeles. Tuščioje patalpoje tebetvyrojo vaško ir žolynų kvapas, tas nestiprus, bet atgrasus mirties dvelksmas.

Kur dabar dėti tas tulpes? Na tikrai – kur jas dabar kišti? Į kokią vazelę, vazelių tai čia yra, galgi ne. Nenumesi ant pakylas, bet su savim tai irgi nesinešiosi. Varyt tik į šiukšlių dėžę... Eik jau eik.

Fėleksis gerai neįsidėmėjo valandos – manė, kad išneš pirmą, o išnešė, matyt, apie dvyliką. Taip, jau iš toliau jisai pastebėjo, kad prie klubo niekas nestoviniuoja, nėra nė vienos mašinos, taip viskas kaip po visko.

Dabar stovi tuščioje, ypač nykioje salėje. Pats su tamsiu švarku, baltais marškiniais ir juodu kaklaraiščiu. Tik tos basutės prie iškilmingesnio aprėdo kiek netinka. Ir kelnės, žinoma, turėjo būti labiau išlygintos. Bet tai smulkmenos. Kas iš to? Va tasai, kuris ką tik čia gulėjo, buvo aptaisytas kaip per vestuves. Ir kas iš to?

Reikėjo ateiti vakar, bet vakar buvo kitų reikalų. Beje, dar su tokiais dviem kitais jie labai gražiai prisiminė Arvydą. Oi, kaip jie gražiai prisiminė, taip, kad šiandien Fėleksiui pavyko net pavėluoti.

Koks pagaliau skirtumas – ar čia, ar ten? Jei Arvydas negirdėjo savo draugų prisiminimų apie jį tenai, tai nieko negalėjo nei matyt, nei girdėti ir čia. Bet Juozas su Vladu tai buvo atėję?

Žinoma, kur jie tau neateis – jie žmonės kaip žmonės. Ir dar nulydėjo į kapines. Žinoma. Gal vienas jų ir kalbą dabar ten sako.

Na je – pačiam Arvydui nei begirdint, nei be-matant. Arba girdint ir matant dar pasiūčiau – dar su visais žodžių pamušalais, dar su tuo, kuo čia nieks nei pamatys, nei išgirs. Nieko gi nežina, kaip yra iš tiesų su visais tais girdėjimais ar negirdėjimais, matymais ar nematymais.

Su kibiru, šepėčiu ir skudurais ant slenksčio vailytoja Stefanija.

– Tai pavėlavot?

– Pavėlavau, Stepute, pavėlavau, sumaišiau valandas.

– Taip taip, dvyliką jau išnešė.

– O aš mat... Dabar mano galva tokia kaip ir dekoratyvinė, tik dėl gražumo. Arba kaip tame anekdote – kad į pilvą neprilytų ar neprikristų lapų.

– Ką jūs čia kalbat?..

– Bet ką man dabar su šitom gėlytėm daryti? Į kapus gi jau nebelėksiu, kur aš belėksiu.

– Ne, kur jau jūs belėksit, padėkit va ant kėdės, aš, kai apsitvarkysiu, vis jau kur priglausiu.

Prie tuščios pakylas jie kažkodėl dar prisėdo. Fė-

leksiui gal pasirodė, kad bent prie šitokios reikia kiek pasėdėti.

– Ar buvo kunigas? – klausia Fėleksis.

– Buvo, kaip nebus, buvo. Dabar jau šitaip, dabar jau be kunigo niekur niekas, vėl visai kaip seniau.

Jie dar persimetė keliais žodžiais, ir Fėleksis išėjo.

Ir čia pat, prie lauko durų, susitiko Danutę.

– Ir tu čia?

– Ir aš, Feliuk. Nebevažiavau į kapus – bjaurus mano šiandien kraujospūdis, dar ta kaitra, pabuvau lig išvežant, atsisveikinau, išlydėjau. Arvydo veidas toks ramus. Paskui dar pasisukiojau šen ten, o dar paskiau žiūriu – ir tu ateini.

– Taip durnai man čia išėjo.

– Koks čia durnumas – supainiojai valandas, kam nepasitaiko.

– Et, mano galva man dabar tiktai priedas.

– Baik tu, – Danutė šyptelėjo, – gal užėikim kur nors?

– Į kavinę?

– Ne, į kavinę nenoriu, gal geriau eikim prie upės, norėčiau tau kai ką pasakyti. Net labai norėčiau.

– Einam.

Ir jie nusileido prie Neries. Krantinė beveik tuščia, tik kai kur koks meškeriotojas (kaip jiems neatsibosta stypsot), pralekia vaikai, vėjo nešiausiama upė atspindi dangų.

Tik štai šiame, bent jau čia jaukiame pasaulyje nebėra Arvydo. O šitie du taigi buvo jo draugai. Nuo studijų metų. Ir geri draugai, tik vėliau gal kiek nutolo. Ir su jais, kaip su visais – pasidaro žmonės kaip salos, kurioms labiausiai rūpi tik savi potvyniai. Dažniau sueit, pabendraut, paprasčiausiai pabūt lyg pritrūksta ir ryžto, ir laiko. Na kaip čia dabar nei iš šio, nei iš to, be jokio aiškaus reikalo griausies pas kitą – gal jisai užsiėmęs, ką suplanavęs, gal jo nuotaika kiek prastesnė, atimsi jam laiką. Mat kaip išminčiai kalba: daug ką žmogus, iš kito atėmęs, paėmęs ar pasiskolinęs, gali gražinti, bet niekad negali gražinti laiko. Tai mat taip. Vaikai gali lakstyti vieni pas kitus, kada užsimano. Bet tai vaikai. Beje, juk ir jie su reikalais – žaidimai yra rimti reikalai, ar ne-kalti, ar su šunybėm.

Jie eina koja už kojos.

– Matai, Feliuk, kaip čia yra – tu pavėlavai į laidotuves, o aš nespėjau kai ko daugiau. Kai ko daug daug daugiau.

– ?!

– Nespėjau aš su Arvydu pasišnekėti. Nespėjau, nes gerai nenuspėjau. O reikėjo. Dabar aš tau kai ką papasakosiu.

– Apie Arvydą?

– Apie jį. Apie jo mirtį.

– Tai buvo nelaimingas atsitikimas, visi gi žino, ir laikraštis rašė, kad taip. Kuo tu čia dėta? Ko

tu nespėjai? Ko tu galėjai nespėti?

– Nelaimingas tai nelaimingas, bet laikraštis ir abejoja. Matai – abejoja. O aš, gali sakyti, net neabejoju.

– Kad pats?

– Taigi, kad pats.

– Šitas? Šitas komikas, pašaipaila. Padūkėlis šitas pats?

– Tai va.

– Eik tu sau.

– Visi taip mano, kaip tu. Net ir aš norėčiau šitaip manyti.

– Bet iš kur tau dabar abejonė? Iš kur tu šitai ištraukei? Tas laikraštpalaikis?

– Ne ne, žurnaliūgas tai aš pažįstu – jiems tik kuo daugiau sumaišties, jiems tik kuo daugiau žibalo į ugnį. Bet man pats Arvydas...

– Pats Arvydas?

– Taip. Taip taip. O kad jis ne toks jau padūkėlis, ne komikas tai man seniai ne naujiena. dar nuo bendrabučio laikų.

– Na tikrai – tau jis buvo didelis draugas, mes tai tik draugavom. Va Juozui, Algiui, va tau tai jis buvo labai artimas.

– Taip. Ir štai gal prieš kokį mėnesį užaina jis pas mane. Šiek tiek išgėręs, bet ne baisiai. Išviriau aš jam kavos, dar paklausiau, ar prie kavos nenorėtų ir nedidelės taurelės, atsakė, kad neblogai būtų. Išgėrė, pasiurbčiojo kavos ir pradėjo pasakot. Pasakotis. Sakė, kad seniai taip norėjo, bet vis susilaikydavo. Kažkaip ten pasidrovėdavo. O dabar jau nebegalėjo ištverti. Va. Prieš mėnesį kokį. „Va, Dana, – sako, – baigiu aš prieit liepto galą...” – „Kas, – sakau, – yra, kokios čia tau dabar bėdos?” – „Vaiko mane, baigia užjodyt arba, kaip dabar paaugliai pasakytų, baigia užknisti.” – „Kas, – klausiu, – baigia?” – „Mintys, – sako, – visokios kvailiausios mintys, Danute. Pats suprantu, kad tai nesąmonės, bet negaliu atsiginti, ir baigta. Na negaliu. Ir ne nuo šiandien, ir ne nuo vakar. Man rodos, kad aš niekada neturėjau ramios dienos. Gal aš kažkam kažkada esu padaręs kokią baisią kiaulystę ir dabar turiu atsiteisti? Net šitaip aš pagalvoju.” Ilgai jis man šitaip kalbėjo, labai ilgai. „Niekam, – sako, – aš to nepasakoju, niekas nežino. Tik Zinkai, na tai kai ką prasitariu, Zinka kai ką tai žino, bet jau vaikai tai nieko. Visai. Bet štai tau, – sako, – nutariau išsipasakot. Su tavim, – sako, – man visada būdavo labai paprasta.”

– Prisimenu dar bendrabuty jūs fligely ilgiausiai šnekėdavot. Visi matydavo. Manydavo, kad burkuojat. Jūs nebuvo įsimylėję? Ar nebuvo?

– Ne. Bet prašnekėdavom tai valandas. Apie viską, bet ne burkuodavom. Būna ir taip.

– Būna, pasirodo, kad būna. O jis gi tada neatrodė, kaip dabar sakės, užvytas. Gi toks juokdarys. Mūsų kurse tik du tokie buvo – Algis ir jis.

– Aišku, kad neatrodė. Tai buvo seniai, mes buvom labai jauni, per daug jauni, kad mus kas galėtų vaikyti ar užvaikyti. Ir tie vijikai nebuvo tada tokie aršūs. O kad Arvydas ne juokdarys, tai aš žinojau seniausiai. Dar nuo tada. Juokdarys jis buvo tik dėl akių. Juokas jam buvo priedas. Priedanga, uždanga, gal net šarvas.

– Taip, bet kokios ten tos mintys. Mintys mintys, be minčių būna tik pagalys, tik baslys. O šiaip tai visi mes jų turim. Tik nubusk vidury nakties, pamatysi, kas bus. Prisiminsi, kas buvo bala žino kada, ko tu nebegali pataisyti. Ė, bra... Kas turi galvas, tas turi ir voverėčių galvose. Visokių visokių.

– Matai – visokių, voverytė voverytei nelygi. Arvydą vaikė kaltinimai – kaltas, kad žemė kažin kur dreba, kad potvyniai, kad katastrofos, kad ligos... Ir kad jis turi kažką daryti...

– Bet ar čia psichiatrams kokia naujiena? Eik pas psichą ir gydykis. Yra toks pasakymas – durnas, o nesigyдай. Čia elementari psichopatologija.

– Nesijuok, Feliuk.

– Aš ir nesijuokiu, aš tik taip dabar pasakiau. Ką gali žinoti, gal ir prie manęs prisikabins koks brudas. Mano galva irgi, žinok...

– Jis manė, kad gali ką užkerėti, nužiūrėti.

– Net šitaip, tada jau nekas.

– Sakykim, pamato kirvį, ir jau tuo kirviu gali kas nors ką nukirsti. Pamato virvę, o ta gali kas nors ką pakarti. Einu, sako, žiūriu – prie gatvės žilvity kabo ilgas ilgas virvagalys. Ė, sakau, jau tuo kas nors ką pakars. Ką daryti? Pareinu namo, neramu baisesiausiai, pasiimu peilį ir einu tos virvės nupjauti... Žinau, kad kvaila, bet negaliu neiti. Nors tu pasiusk. Taigi einu, virvė aukstokai, aš šokinėju prie jos su

Nukelta į 7 psl.

Atkelta iš 6 psl.

peiliu, tokie vaikūzai eina pro šalį, juokias: „Pasikart sugalvojai?”

– Betgi čia liga, čia aiškiai liga, reikėjo gydytis. Būtinai reikėjo gydytis.

– Jis ir bandė, tik niekas iš mūsiškių nežinojo, kad jis Naujojo Vilnio pragulėjo kelis mėnesius. Paskui dar vaikščiojo pas visokius. Šitą dalyką žinojo, žinoma, tik Zina. „Ir kas man iš to, – sakė Arvydas, – gydo injekcijom, tabletem, kažkokiais dar šamarliakais, insulinais. Dar elektrošokais. Ką? Likimo tabletem nenugalėsi, jei aš žinočiau, kad čia liga, pasveikčiau iš karto, bet jie negalėjo įrodyt, kad čia tik liga. Va.“ Buvo toks vienas protingas daktaras, Šimkūnas, rodos, buvo to pavardė, jis su Arvydu tik kalbėdavos, bet tas daktaras mirė.

– O kodėl netikėjo, kad liga: jei daktarai gydo, vadinasi, liga. Ko dar bereikia. Čia ir yra įrodymas, juk kiti žmonės pasveiksta.

– Netikējo jis daktarais. Vienas tik toks buvo, bet ir tas pats...

– Jei daktarai nepadėjo, tai gal galėjo padėti kunigai?

– Nepadējo ir tie.

– Bet ė bažnyčia tai, rodos, vaikščiodavo?

– Na vaikščiodavo. Bet sakė: „Nuo to man dar sunkiau.“

Arvydas tada man labai daug apie viską pasakojo. „O kiek metų, – sakė, – mane ėdė mintis, kad galiu nužudyti savo vaiką! Mat jį labai myliu. Prie Mindaugėlio aš, – sakė, – peilio į rankas neimdavau. Pasinaudojęs peiliu, nusimazgodavau rankas... Taip mazgojuos rankas ir po šiai dienai...” Matai!

„Ir kiek man kraujo yra pagadinę visi tie „gulikai“. Einu, ir vis man šalia tako – ar skersai, ar pusny, ar baloj, ar baisiausioj atokaitoj – guli. Kad būtų kokios ligos ar traumos ištiktas, suprantama: kviesk greitąją, ir viskas. Palauk greitosios. Betgi čia, – sako, – matau aiškiausiai, kad prisirijęs... Ir ką daryti? Nei bėgti, nei rėkti. Nei miliciją (dabar tai policiją) šaukti, nei greitąją. Ir nei pačiam tokį begemotą kur tempti. Ką daryt – nei pareigūnus esu kvietęs, ir greitąją, ir pats tempęs. Prisitampiau aš su jais. Sakiau: vieną kartą – gana! Eisiu, praeisiu kaip visi. Žmonės sau eina, praeina, eina, kur jiems reikia. Ką jie gali padaryti? Žiūrėk – pakviete policiją, o kol jinai atvažiavo, balvonas tas atsikėlė ir nusvyravo... Palieki durniaus vietoj. Eina žmonės, praeina, o aš negaliu taip praeiti, jei praeinu, tai vis tiek tenka grįžti... Gera buvo Gailestingajam samariečiui: jis tą gulintį gelbėjo iš meilės. O aš ne, aš ne iš meilės, aš iš nervų, aš dar ir pykdamas. Kiek kartų esu sau sakęs: baigta! Bet vis neištveriu. Čia mano liga? Tai kad ne, čia bausmė... Matyt, kad bausmė.”

Jam vis atrodė, kad kažkas iš jo laukia kažkokios pagalbos, net tie tolimiausiam pasaulio pakrašty po stichinių nelaimių. O kiek čia pat?! Na, eina, išgirsta ką nors rikteltint. Pala? Ar tik nesišaukia, kad padėtum? Kas, kur? Ir kur tik jisai nelandžiojęs – ir po rūsius, ir savo, ir ne savo, po šiluminius koridorius, po apleistų namų griuvėsius. Stovėjo prie Antakalnio tilto toksai namas vaiduoklis kelerius metus, tai jis vis negalėdavęs pro jį praeiti „nepatikrines“. Ar kas nors ten tik nesišaluoja... Į rūsi, į antrą aukštą, į palėpę... „Užėjau, – sako, – kartą, žiūriu – ant laiptų butelis. Nudaužtas, o limonadas ar alus jame dar burbuliuoja, vadinasi, ką tik padėtas, vadinasi, kažkas ką tik praėjo... O „vaiduoklio“ rūsy tokie gultai, tokie čiuliniai. Gal vagių, gal šiaip valkatų.“

– Betgi turējo būti baisu?

„Baisu, – sako, – labai baisu. Ypač kai teko kartą lįsti į kapo rūšį Rasose... Bet ką galėjau daryti? Žinojau, kad nei užmigsiu, nei kokio darbo galėsiu imtis, kol... Pareinu išsibaltinęs, Zina klausia, kur taip landžiojęs, atsakiau, kad savo rūsy bulves tvarčiau.“

Vaikytas jis ir po kapines, ir po miškus, ir po griovius, ir po patiltes...

– O ką nors rasdavo?

– Laimē, nieko nerasdavo. Ir būdavo baisiausi laimingas, kad nerasdavo. „Lengvai atsidūdavau ir lēkdavau namo.”

– Bet žiūrėk, Dana, ar tau neatrodo, kad tai jo fantazijos?

– Tu taip manai?

– Ko gero. Miunhauzenas. Jis buvo geras
Miunhauzenas.

Nukelta i 8 psl.

Grupè „Abudu“.

Ryčio Šeškaičio nuotr.

„Abudu” – dainos iš sapnų

Ieva Marija Mendeikaitė

„Kodėl viskas turi būti taip sudėtinga? Ar jaustis taip, kaip jaučiuosi aš, yra normalu? Ar mano pastangos tikrai to vertos? Ar aš panašus į tą, kokį tu mane matai? Ar ten, kur esu, yra vieta man? Ko ilgiuosi? Jei susitikčiau save – ar atpažinčiau? Ar verta abejoti?“

Tokių tekstų lietuviška alternatyvaus roko grupė „Abudu“ balandžio 27 d. vakarą nustebino savuosius muzikos fanus, po šešių mėnesių pertraukos vėl nusprendusi lipti į sceną ir ta proga surengusi koncertą „Rock River Club“. Įžengusi į sceną grupė dar kartą įrodė, kad jos talentui jokių ribų nėra ir taip stebino savo gerbėjus naujais kūriniais ir naujomis patirtimis.

„Laikas iki koncertų tyloje atneša daugybę klausimų, mažai atsakymų, daug lėkimo, mažai ramybės. Kūnai veržiasi į sceną, stovėti priešais JUS ir atiduoti viską, ką sukaupėm. Every second on stage is a celebration. Galbūt momente ant scenos visi atsakymai taps aiškūs”, – parašė grupė savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje. Ir tikrai – visi atsakymai tapo aiškūs. Tapo aišku, kad eilė į grupės pasirodymą smarkiai išaugo (kai kurie teigė, kad ji buvo didesnė nei atidarant Lietuvoje prekybos centrą „Lidl”, o šis reiškinys buvo itin populiarius. Taip pat tapo aišku, kad alternatyvaus lietuviško roko pradeda klausyti ir nebijo to parodyti vis daugiau šios muzikos mėgėjų; ypatingai dėmesį atkreipė tai, kad eilėje buvo pilna jaunų žmonių, be galo įdomių ir gražių, tokių savaip jaukių ir pasitikinčių savimi, kad atrodė, jog esi net nebe Lietuvoje, o kur nors toli Londone, laukiantis žymios roko grupės koncerto. Atmosfera buvo labai gera.

Kas galėtų patikėti, kad vos trejus metus koncertuojanti grupė turės šitokį pasisekimą – ji atkeliaavo iš atkampaus Šakių rajono, buvo niekam nežinoma. Penkių vaikinų grupę sudaro Domantas Starkauskas, Vytenis Starkauskas, Leonas Rėčkus, Lukas Keraitis bei Tautvydas Mažeika, o geriausiai grupę yra žinoma dėl savo išpopuliarėjusių dainų, tarp kurių figūroja „Pavasaris“, „Ikvėpimui“, „Kritai į akį“, „Pavargau“ ir t.t. Jas jau drąsiai galima vadinti naujais lietuviškais hitais.

Tikriausiai įdomus pasirodys tas faktas, kad ši vaikinių grupė unikali tuo, kad dažniausiai jų kuriama muzika – jų susapnuoti sapnai. Taip, perskartėte teisingai; grupės nariai ne kartą yra minėję, kad sapnai – vieni didžiausių kūrybos šaltinių. „Tikriausiai kiekvienas atlikėjas turi savo sėkmės paslaptį. Asmeniškai porą kūrinį esu susapnavęs dušė. Pavyzdžiui, beveik visas dainos ‘Tu miegi’ partijos sukūriau niūniuodamas ir dëliodamas mintis, kol prausiausi. Išties magiška vieta tas dušas. Yra tekę ir tiesiog gulint, einant ar važiuojant už kokio nors garselio, idėjos ar vaizdo užsikabinti”, – teigė grupės narys Leonas Rėčkus.

„Abudu’ dar yra kieti tuo, kad nori savo muzikos auditoriją kurti patys ir be jokios papildomos pagalbos iš kitų, pvz., rašytojų ar net prodiuserių. „Mums svarbu, kad tai, ką grupė pasiūlo žmonėms, būtų mūsų pačių. Galbūt kas nors galėtų parašyti geresnį dainos tekstą ar sukurti geresnį klipą, tačiau tai jau nebūtų ‘Abudu’ kūrinys. Klipus filmavome ne tik mes patys. Mums padeda ir kiti žmonės, tačiau visada norime, kad tai būtų mums artimi asmenys, kurie suprastų mus ir mūsų muziką”, teigė grupės narys Vytenis, kuriam antrino Leonas, teigdamas kiek aštriau ir kritiškiau. „Neįsivaizduoju žmogaus, kuris galėtų mums prodiusuoti kūrinius. Galite pavadinti mane bepročiu, bet man tai būtų savęs nurašymas į šuns dienas. Labai pasitikiu savo idėjomis ir jaučiu iš kitų grupės narių milžinišką potencialą kurti. Kalbant apie klipus, norisi bendradarbiauti su kitais, labai įdomu pamatyti, kaip kiti supranta tavo idėjas, kaip jie jas savaip interpretuoja.”

Penki jauni vaikinai iš Šakių rajono, nors save vadina dar tik vaikais, tačiau tuo pačiu metu savo talentu taip stebinantys visko girdėjusius suaugusiųsius, kad jie pradeda klausti savęs – ką aš veikiu savo gyvenime?.. (Na, bent jau amžiaus cenzą grupės koncertai neturi, tad visada bus galima į šį klausimą atsakyti tiesiog nusiperkant bilietą į grupės koncertą).

Rokas, elektronika, dvidešimt pirmojo amžiaus moderni ir itin atsipalaidavusi jaunimo kultūra, lėntas ir įkvėpimas šią grupę daro itin aktualia ir išskirtine, tuo, ko muzikaliai išprususiam jaunam Lietuvos žmogui reikia čia ir dabar. Tačiau patys atlikėjai groti vien paaugliams nenori ir tarp savo gerbėjų jiems labai smagu matyti visokio amžiaus melomanus: „Šią akimirką neturime tikslinės auditorijos, į kurią orientuojamės. Groti tik paaugliams? Tikrai ne, aš pats noriu kuo įvairesnių klausytojų. Turėjome pasirodymą kultūros bare ‘Kablys’ kartu su suomių Jaakko Eino Kalevi – susirinko daugelis melomanų grietinėlės. Tokius žmones būtų smagu matyti ir ‘Abudu’ koncertuose. Bręsta mintys augti iš paprasto kūrinio atlikimo iki koncertinio performanso. Jau turime savotiškus savo prieskonius, tačiau nuolat keičiamės ir migruojame”, – teigė Leonas Rėčkus.

„Abudu” subrendo ir užaugo, klausydamiesi Mac DeMarco, „Pink Floyd”, Vytauto Kernagio, John Frusciante, „Tame Impala” ir daugybės kitų atlikėjų, kurie vaikinas buvo vieni pirmųjų asmenybių muzikinėje scenoje. Jų nesinorėjo vien tik klausytis, norėjosi jau sekti jų pėdomis. Taip pamažu ir gimė grupė „Abudu”. O tiems, kurie dar nėra girdėję apie šią grupę – nuoširdžiausios rekomendacijos kada nors rasti laisvo laiko ir pasiklausyti jų dainų, o jeigu tik bus galimybė – nueiti ir į jų koncertą, nes jie jų dažnai nerengia ir groti bet kur nesutinka. Tad nepraleiskite galimybės, nes šiais metais „Abudu” skamba kaip niekad gerai. □

ČIGRIEJUS

Atkelta iš 6 psl.

– Kažin, Feliuk, kažin.
– Keista kažkaip – ar protingas žmogus negali taip imt pasipurtyt ir nusikratyt visų tų, kaip čia pasakius, demonų? Nusikratyt, ir baigta.

– Kai prie mūsų tie demonai neprisivė, tai mums gera kalbėt. O tie, prie kurių prisivė, matyt, negali. Nėra čia taip paprasta, būtų paprasta, nebūdintų tokie, kur nereikia ir kaip nereikia. Kaip Arvydas blūdinėjo. Pats su savim kariaudamas, nuo kitų juokeliais vis prisidenginėdamas. Anekdotais! Kiek anekdotų! Ir kaip mokėjo pasakot! Artistas.

– Tai jau – artistas. O tie visi juokai, tie visi anekdotai, matyt, tikrai buvo jo, kaip tu ir sakei, šarvas, savotiška jo gynyba. Taip taip. Prisimenu stojamuosius penkiasdešimt trečiųjų rugpjūtį. Aš tau dabar papasakosiu. Apgyvendino mus Čiurlionkėj.

– Prisimenu – Čiurlionio vienas buvo apgyvendinti visi stojantieji. Ir aš ten buvau.

– Na va. Kambarys mūsų didelis, lovų gal kokios aštuonios. Daugiau! Kambario vidury ilgas stalas. Mes, keli stojantieji, ir du kažkodėl neatostogaujantys trečiakursiai. Ekonomistai, kiek prisimenu. O gal ir teisininkai. Tokie pasipūtę, tokie išsičiustę. Vienas, rodos, šiaulietis, kitas kurnietis. Kodėl jie neatostogavo? Gal buvo kur įsidarbinę? O mes, suvažiavę stojamųjų, visi kaimiečiukai. Namų audimo švarkeliai, kelnės. Gal kurio ir geresnis buvo drabužėlis, gal. Priėjo prie vieno tie, pakėlė kelnų klešnę: „O, – sako, – kokia medžiaga, kokia medžiaga! Koks materijolas!“ Ir žvengia. „Per lietu su tokiom kelnėm labai gerai – parėjai, pasistatei...“

Bet prie mūsų su Arvydu nekibo. Ir manau todėl, kad patį pirmąjį vakarą Arvydas prie to ilgojo stalo, kai valgėm kas ką turėjom, suskėlė kelis anekdotus. Visi cha cha ir krinta aukštiekninki. Ir tie gudročiai, ir tie. Anekdotai riebus, Arvydas vėliau tokių nebepasakodavo, bent jau man nebeteko girdėti. Iš kur jis tokių buvo prisi-graibęs? Va. Tie čiunos mato – šitas, bra, ne pirštu penėtas. Ne ne. Ir nekibo. O kas su kitais darės? Su tokiuo Rafiku, dar su tokiuo žemaituku (tas stojo į geologiją). Ateina vieną vakarą dar su kitais dviem, irgi balažin kažkodėl neatostogaujanciais, vienas su baltu chalatu. „Čia, vyrai, – sako, – renkam dabar tokią komandą tokiam ypatingam krosui. Reikia labai gerų vyrų. Bet dabar dar patikrinsim jūsų sveikatą. Matom, kad pora iš jūsų labai labai tinka.“ Tai čia apie tą Rafiką ir tą žemaituką. Priėjo, paspaudė žastų raumenis. „O, – sako „daktaras“, – kaip geležiniai!“ Rafailo pasirodė esančios labai stangrios strėnos. „Spyruoklės, tikros spyruoklės!“

Ir taip vieną vakarą įvyko „didysis krosas“. Ne vakarą, o jau naktį. Tokių „ypatingų“, tinkančių „didžiajam bėgimui“ buvo surasta gal septynetas ar aštuonetas. Ir, žinoma, patys organizatoriai. Nusirengę visi ligi pusės, kai kurie su trumpikėmis. Maršrutas: nuo Čiurlionio bendrabučio ligi Tauro, nuo Tauro gatvės žemyn ligi Stalino prospekto, apsukus aikštę, prospektu ligi Gedimino kalno, tada vėl atgal ir dar kartą pakartoti viską iš pradžių... Na, pirmyn! Ir sportininkai nulapsėjo. Organizatoriai, žino-

ma, pabėgėjo tik ligi Tauro ir tada, nuduodami atsiliekančius, movė į šalį.

O tie – tas Rafikas, tas žemaitukas, kiti – kaip nurodyta... Dvylikta valanda nakties! Pusnuogiai. Milicija ten apačioj juos iš karto ir „supakavo“.

Bet kai viskas galų gale išaiškėjo, tas žemaitukas parodė, kad jo rankelė tikrai geležinė. Vienam iš organizatorių, rodos, „daktarui“, dantelius jis praretino.

– O sakyk, kodėl tu pasakei, kad irgi pavėlavai, kad nespėjai? Apie ką tu?

– Gi jau sakiau – nespėjau paskalbėti; prieš savaitę buvome mes susitikę, ir jis pasirodė man baisiai linksmas.

– Tai gerai.

– Nelabai. Jis, Feliuk, buvo per daug linksmas. Toks linksmas linksmas, ir staiga matau – tik žiūri kažkur į šalį. Staiga „išsijungia“. Vėl paskui lyg niekur nieko kalba su manim. Gal jis norėjo apie ką nors vėl išsipasakot, kaip tada anksčiau. Jam tada, rodos, buvo geriau pasidarę. Žinai, yra tokia nuomonėlė – „nieks nepasikeitė, bet va išsipasakojau ir lengviau pasidarė“.

– Žmonės taip kartais pasako.

– Ko gero, ir tada taip buvo, bet aš kažkodėl nesusigriebiau. Leidau praleidau pro šalį, reikėjo man pasiūlyti vėl išsikalbėti. Arba reikėjo man jam paskambint. Po to. Bet ilgai nedelsiant. O aš nepaskambinau. Kodėl? O ką aš bežinau kodėl?

– Tik jau tu, Dana, dabar nepradėk! Reikėjo – nereikėjo. Nepradėk. Be to, tu gi nieko tikrai nežinai. Tu tik spėlioji, kad jis pats, tik spėlioji. Va ir laikraštis sako – nelaimingas atsitikimas. Nelaimingas atsitikimas! Aš tai irgi taip manau.

– Bet kad ir laikraštis suabejojo, ten pabaigoj...

– Suvaikysi tu žurnaliūgas, tokiais atvejais jie spirga iš džiaugsmo. Tu gi pati sakei. Oi, Danute, tik nepradėk!

– Reikėjo gal su Zina pasikalbėti?

– O ką tu jai galėjai sakyti? „Zinka, man rodos, tavo vyras durniuoja“?

– Taip tai gal ne, bet vis tiek... Kad jį bala tą gyvenimėlį – nieko negali atsukti atgal.

– Negali, Danute, ko jau negali, tai negali. Ir, Danute, aš tau dar kartą sakau: tai buvo nelaimingas atsitikimas. Per laidotuves buvo gi ir kunigas, o prie savižudžio kunigas neis.

– Eis, ko jis neis, dabar nebe tie laikai. Seniau tai – paskaityk tik Karoblienės prisiminimus, baisu net ir pagaltoti.

– Palauk, sakei gi, kad kai susitikot, jis buvo linksmas. Juk taip?

– Per daug linksmas.

– O ar pagalvojai kodėl? Gal todėl, kad tų savo „demonų“ buvo jau nusikratęs? Ką tu žinai. Iš to smagumo gal ir padaugindavo... O kai kartelį smarkiau padaugino, tai ir... Tai ir atsitikimas.

Jie eina iš lėto, koja už kojos. Kaitra. Čia kaitra. Ir kapinėse tenai kaitra. Medų koks paukščiukas sučirpia, žmonių būrelis laukia tik greičiau apeigų pabaigos. O žemėmis užpila-moje dėžėje nebėra nieko, kas buvo.

Fėleksis tik dabar pastebėjo, kad tebelaiiko tulpių puokštelė – valytojai į rankas kai iš karto nepadavė, tai ant kėdės palikt ir pamiršo.

– Kur dabar šitas man dėti?

– Parsinešk.

– Ne ne, namo tai jau nenešiu.

Ir jis švystelėjo gėles į upę. Pasroviui nuplaukė keturios tulpės. □

Kultūros kronika

Balandžio 24 d. Maskvos Tarptautiniame kino festivalyje įvyko Arūno Matelio filmo „Nuostabūs lūzeriai. Kita planeta“ premjera, kurioje dalyvavo ir į ją atvykęs režisierius. Filmą, jau tapęs Varšuvos kino festivalio laureatu, buvo rodomas „Laisvos minties“ programoje. „Nuostabūs lūzeriai. Kita planeta“ filmuoti Italijos Giro lenktynių metu ir pasakoja apie dviračių sportą, tačiau jo herojai pasirinkti ne čempionai, o tie, kurie padeda čempionams tokiais tapti – gregoriai. Atsakinėdamas į gausius žiūrovų klausimus režisierius sakė, kad nebūtų sukūręs tokio filmo, jei nebūtų dviračių sporto gerbėjas, pats kažkada svajojęs tapti dviratininku ir todėl puikiai pažįstantis šio komandinio sporto savytumą. Tačiau filmas, jo žodžiais, iš tiesų, yra ne apie sportą, o apie gyvenimą, kuriame 95 proc. žmonių aukoja save kitiems, padeda, rūpinasi ir nuoširdžiai džiaugiasi jų pergalėmis.

Balandžio 20 d. David Dale galerijoje Glazge įvyko Augusto Serapino solo paroda „Blue Pen“. „Blue Pen“ sulaukė didžiulio lankytojų susidomėjimo, lankytojai turėjo galimybę užėiti pasižvalgyti į kažkada buvusias metalo dirbtuves, kurios vienu metu buvo paskolinusios savo erdvę duonos kepyklai – mėlyni duonos kepalai iš tolo kvietė žiūrovus pasižvalgyti po Augusto sukonstruotą erdvės interpretaciją. Fairfield Heritage centre įvyko Marijos Nemčenko instaliacija „BRUT“, kuri analizavo socialistines rytų Europos struktūras. Marijos instaliacija kvietė susipažinti su taip vadinamu „šampano socializmu“ ir privilegijuotų pozicijų problemas.

Balandžio 27 d. – gegužės 2 d. valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“ dalyvavo 11-ajame tarptautiniame Šanchajaus pučiamųjų orkestrų festivalyje. Festivalyje orkestras „Trimitas“ pirmą kartą atstovavo Baltijos šalims ir Lietuvai, pristatė Lietuvos 100-mečiui skirtą programą, dalyvavo pasirodymuose miesto aikštėse, gatvių eitynėse. Šiemet festivalio atidarymas sutapo su kitu svarbiu įvykiu – naujausio kruizinio laivo pristatymu. Orkestras sulaukė išskirtinio festivalio organizatorių dėmesio – „Trimitas“ ir Kinijos karinio laivyno reprezentacinis orkestras kartu atliko specialiai šiai ceremonijai parašytą kūrinių „Jangdzė upė.“